

Araştırma Makalesi

Künye: Topal, A. & Yıldız, Ö. & Semerci, A. & Yıldız, M. (2021). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Takımla Özdeşleşme Düzeylerinin Sporda Karşıt Görüşe Saygı Durumuna Olan Etkisinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(3).

LİSE VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TARAFTARI OLDUKLARI TAKIMLA ÖZDEŞLEŞME DÜZEYLERİNİN SPORDA KARŞIT GÖRÜŞE SAYGI DURUMUNA OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

**Abdurrahman TOPAL¹, Özer YILDIZ², Abdullah SEMERCİ³, Mehtap
YILDIZ⁴**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, lise ve üniversite öğrencilerinin takımları ile özdeşleşme ve sporda karşıt görüşe saygı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma grubunu 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde lise ve üniversite bünyesinde öğrenim gören 388 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilen Günay ve Tiryaki (2003)'nin Türkçe'ye uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaptığı "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği" ile Güllü (2018) tarafından geliştirilen "Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin normallik testinde "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği"nin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve t Testi uygulanmıştır. Fakat "Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği"nin rakibe yönelik saygı ve rakibe yönelik nefret alt boyutlarının normal dağılım göstermediği saptanmış ve non parametrik testlerden olan Mann Whitney U Testi ile değerlendirilmiştir. Bu çalışmada anlamlılık düzeyi (p) <0,05 olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak; "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği" ile cinsiyet ve düzenli olarak spor yapma değişkenleri arasında anlamlı farklılık saptanırken, "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği" ile öğrenim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. "Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği"nin rakibe yönelik saygı alt boyutunda cinsiyet ve aktif spor yapma durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılık belirlenirken, öğrenim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. "Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği"nin rakibe yönelik nefret alt boyutunda cinsiyet ve öğrenim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Karşıt görüşe saygı, lise, üniversite, öğrenci, takımla özdeşleşme

¹Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D, Doktora Öğrencisi **Atabesbd,2021;23(3)**
0000-0002-1932-5126

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Konya.
0000-0002-2470-5457

³Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D, Doktora Öğrencisi.
0000-0002-0799-8569

⁴Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Konya.
0000-0001-8553-7154

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF HIGH SCHOOL AND UNIVERSITY STUDENTS' IDENTIFICATION WITH THE TEAM THEY ARE SUPPORTING ON RESPECT FOR OPPOSITE OPINION IN SPORTS

ABSTRACT

The aim of this study is to examine high school and university students' level of identification with the team and respect for opposite opinions in terms of different variables. There search groups consist of 388 students studying at high school and university in the 2020-2021 academic year. In the study, the Personal Information Form developed by these researchers, and the "Sport Spectator Identification Scale" developed by Wann and Branscombe (1993), whose adapted to Turkish and validity and reliability study was made by Günay and Tiryaki (2003), "Respect for Opposite Opinions and Self-Control Scale in Sports" developed by Gülle (2018) has been used. In the normality test of the obtained data, it was determined that the "Sports Spectator Identification Scale" showed normal distribution and the t-Test was applied. However, it was determined that the "Respect for Opposite Opinions and Self-Control Scale in Sports" and the sub-dimension of respect towards opponent and hatred towards opponent did not show a normal distribution and were evaluated with the MannWhitney U Test, which is one of the nonparametric tests. In this study, the significance level (p) was accepted as <0.05. As a result; in the respect towards opponent sub-dimension of the "Respect for Opposing Opinions in Sports and Self-Control Scale", a significant difference was found between the variables of gender and active sports status, but no significant difference was found in terms of the variable of education level. No significant difference was found between the variables of gender and education level in the hatred towards opponent sub-dimension of the "Respect for Opposite Opinions and Self-Control Scale in Sports". As a result of the t test, a significant difference was found between the "Sports Spectator Identification Scale" and the variables of gender and regular exercise, while no significant difference was found between the "Sports Spectator Identification Scale" and the education level variable.

Keywords: Respect for opposite opinions, high school, university, identification with the team

GİRİŞ

Günümüzde yaşam koşullarının zorlaşması, insanların yoğun çalışma hayatına kapılıp gün içerisinde çok fazla boş zamanlarının olmaması ve kendilerine boş zaman oluşturduklarında verimli bir şekilde nasıl değerlendirmesi gerektiğini bilmemesi, bazı insanların stres atmak için bazılarının da sağlıklı bir yaşam sürmek amacıyla spor yapması gibi faktörlerin bireyleri spora yönelttiğini söylemek kaçınılmaz bir durumdur. Bununla birlikte, günümüzde spor artık çok ciddi bir ekonomik gelir kaynağı olmasının yanında, insanların ilgisini çok ciddi bir şekilde çekmektedir. Bu çağda ebeveynlerin çocuklarını küçük yaşlarda sporla tanıştırap, onların yeteneklerini ortaya çıkarıp yaşamları boyunca spor camiasının içerisinde olmalarını arzu ettikleri söylenebilir. Gençay ve Karaküçük (2006)'de yapmış oldukları araştırmalarında bu durumu; “yaşamış olduğumuz çağda, çeşitli kitle iletişim araçlarındaki ilerlemeler, geniş halk topluluklarının spora olan ilgi düzeyini olumlu bir şekilde etkilemiş, bu durumun da beraberinde getirdiği spor bazı beden hareketleri ya da bir rekabet durumu olmasından sıyrılıp, toplumu adeta peşine takan aksiyon ve seyir aracı haline gelmiştir” şeklinde açıklamaktadırlar (Gençay ve Karaküçük, 2006).

Özdeşleşme, bir toplum ya da kuruluşa bağlı olan bireylerin, alınan hüküm ve teklifleri kabul etme ve kuruluşa bağlı bir şekilde hareket etme, örgütsel davranış biçimlerini kabullenme şeklinde ifade edilmektedir (Karatopak, 2019). Takımla özdeşleşme ise, insanların tutmuş oldukları kulüple bir nevi psikolojik olarak kurmuş oldukları bağ (Wann ve Branscombe, 1993) ya da bir takımı tutan bireyin psikolojik açıdan bir kulüple alaka düzeyinin boyutu veya takımla olan psikolojik bağ olarak açıklanmaktadır. Bununla birlikte, takımla özdeşleşme sportif etkinlikler gerçekleştiren sporcularla özdeşleşmeyi de ifade etmektedir (Wann ve Wiggins, 1999). Bir başka tanımda takımla özdeşleşme, bireylerin kendisini takımla özdeşleştirmiş olan başka kişiler ile bağlantı halinde olması ve takım ile psikolojik ve toplumsal bir ilişkinin varlığı şeklinde tanımlanmaktadır (Funk ve James, 2001).

Öz denetim, bireyin kendini denetim altına alma sürecini kolaylaştıran ve planlı, programlı bir şekilde hedeflere doğru yönlendiren bir süreçtir (Baumeister ve Vohs, 2007). Öz denetim, kişinin kendisi ve hayatı arasında daha iyi, daha tutarlı olması amacı ile kendisinde değişimler meydana getirme ve konsantre yetisi olarak açıklanmaktadır (Özgül, 2017). Başka bir ifadeyle öz denetim, bireyin duygu ve düşüncelerini, davranışlarını belirlemiş olduğu hedeflere ulaşacak bir biçimde kontrol etme sürecini ele alan ve sistematik çabalar olarak

tanımlanmaktadır (Peker, 2012). Öz denetim ile sergilenen davranış arasında oluşan dinamik bir bağın mevcudiyeti ve öz denetimin tutum ve davranışı etkilediği söylenebilir. Öz denetim, istenmeyen bir davranışın ortaya çıkmasına engel olabildiği gibi istemli bir biçimde ortaya konulan bir davranışın sergilenmesine de yardımcı olmaktadır (Gülle, 2018). Öz denetim, alışlagelen tutum ve davranışların uygunluğunu denetim altına alan bir sistemdir denilebilir (Ridder ve ark., 2012).

Sporun endüstrileşmesi ile birlikte sporda karşıt görüşlerin artış gösterdiği, sporda amatör ruhun ve ideallerin kaybolmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra, spor endüstrisi tüketim boyutlu yaşayan taraftarların tükettiği değerler nedeniyle kutuplaşmaya ve fanatizmin yerleşmesine sebep olmuştur (Yücel, 2014). Özellikle son yıllarda sporda karşıt görüşe saygının azaldığı, saygının yerini kin ve nefret almış, sporun felsefesi içerisinde yer alan barış, dostluk, kardeşlik duygu ve kazanımları gün geçtikçe taraftarlar arasında önemini kaybetmiştir.

Günümüzde spor seyircisi ile spor taraftarı sık sık birlikte kullanıldığı için bu kavramlar birbirleri ile karıştırılmaktadır. Taraftarlık kavramı, bir takıma uzun süreli bir bağ oluşturmakla birlikte ortaya çıkmaktadır. Takımlarının maçlarını seyredilemek maksadıyla gerek dakikalarca, gerek saatlerce, gerekse de günlerce bilet gişeleri önlerinde bilet alma sıralarında her koşulda beklemeyi göze alan taraftarlar, takımlarının rakip karşısında galip gelebilmesi için her türlü aksiyon içeren davranışlar sergilemekte ve başarıya eriştiklerinde de bu durumun gururunu yaşamaktan keyif almaktadır (Beşkat, 2016). Bir kulübün taraftarı olarak nitelendirilen bireyler, taraftarı oldukları takımın sadece maçlarını izlemekle yetinmemekte, aynı zamanda o an sanki o sahanın içerisinde kendisi de mücadele ediyormuş gibi hisse kapılmaktadır.

Bir spor tüketicisi şeklinde ifade edilen seyirci kavramı ise spor müsabakalarında karşılaşmayı çeşitli kitle iletişim araçları aracılığı ile veya yerinde seyreden, daha öncesinden organize edilmemiş, spor müsabakalarında olaya tanık olan ve takımla hemen hemen aynı reaksiyonu gösteren kişi şeklinde ifade edilmektedir (Dilbaz ve Karagün, 2014). Seyirci olgusu, genelde takıma çok fazla ilgisi olmayan kişiler olarak nitelendirilmektedir. Bu durum seyirci kavramı ile taraftar kavramını birbirinden ayıran en önemli özellik olarak söylenebilir. Buradan hareketle spor seyircisi olma durumu, bir spor olayını yalnızca izleyerek gözlemleyen bir bireyden, ileri seviyede takımla özdeşleşmiş taraftara doğru bölümlere

ayrılabilir (Ayca ve ark. 2009). Yani bireylerin takımlarıyla olan özdeşleşme düzeyleri, kendilerini seyirci olmalarından holiganlık derecesine kadar götürebilmektedir.

Bu araştırmada, spor taraftarlarının takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin karşıt görüşlü taraftarlara karşıt sergileyecekleri tavır ve davranışlar üzerine nasıl bir etki oluşturacağı önemli görülmüştür. Spor taraftarlarının takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri ile sporda karşıt görüşe saygı ve öz denetim durumlarını inceleyen alan yazında sınırlı sayıda araştırma olduğu göz önünde bulundurularak, araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın amacı lise ve üniversite öğrencilerinin takımları ile özdeşleşme ve sporda karşıt görüşe saygı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişkenin değişimini ve/veya bu değişimin derecesini tespit etmeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2000).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu, 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Mayıs ayı içerisinde Osmaniye ili Kadirli ilçesinde beden eğitimi ve spor yüksekokulları ya da spor bilimleri fakülteleri özel yetenek sınavlarına hazırlanan 157 lise öğrencisi ve polis meslek eğitim merkezi sınavlarına hazırlanan 231 üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 388 kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)” ile “Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği (SKGSÖÖ)” kullanılmıştır.

Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)=Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilmiş olup Günay ve Tiryaki (2003) ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Ölçek 7 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. 1 (önemli değil) ile 8 (çok önemli) arasında puanlanmaktadır. Cronbach’s Alpha değeri (,91) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar-test güvenirligi (,85) olarak bulunmuştur.

Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği (SKGSÖÖ)=Gülle (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5’li likert tipi bir ölçek olup 15 madde ve “rakibe yönelik saygı” ile “rakibe yönelik nefret” olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Rakibe yönelik nefret alt boyutunun Cronbach’s Alpha değeri (,73), rakibe yönelik saygı alt boyutunun ise (,82) olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Lise ve üniversitede öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet, öğrenim düzeyi, aktif spor yapma yapmama durumu değişkenlerine göre elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 22 paket programında yapılmıştır. Yapılan normallik testinde verilerin çarpıklık-basıklık değerleri -1,5 +1,5 (Tabachnick, Fidell ve Ulman, 2007) aralığında baz alınmıştır. Sporda Karşıt Görüşe Saygı ve Öz Denetim Ölçeği’nin normal dağılım göstermediği, Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği verilerinin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. İkili grup karşılaştırmaları için parametrik testlerden olan bağımsız örneklem t testi, yine ikili grup karşılaştırmaları testinin non parametrik karşılığı olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Öğrencilerin özdeşleşme düzeyleri ile karşıt görüşe saygı ve nefret alt boyutları arasındaki ilişki korelasyon analizlerinden olan Kendall ve Spearman testleri ile belirlenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. SKGSÖÖ Rakibe Yönelik Saygı ve Nefret Alt Boyutları ile STÖÖ Normallik Dağılımı Sonuçları

	Rakibe Yönelik Saygı (R.Y.S.)	Rakibe Yönelik Nefret (R.Y.N.)	SKGSÖÖ	STÖÖ
Skewness	-1,526	1,167	-1,694	-,632
Kurtosis	3,735	1,985	7,173	,054

Tablo 1 incelendiğinde, SKGSÖÖ toplam puanı ile ölçeğin saygı ve nefret alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık (Skewness ve Kurtosis) değerleri incelendiğinde normal dağılım göstermediği, STÖÖ’nün çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde -1,5+1,5 arasında normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Tabachnick, Fidell ve Ulman, 2007).

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre SKGSÖÖ Rakibe Yönelik Saygı ve Nefret Alt Boyutlarının Mann Whitney U-Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra O.	Sıra T.	U	P
R.Y.S.	Kadın	233	207,22	48282,00	15094,00	,006*
	Erkek	155	175,38	27184,00		
R.Y.N.	Kadın	233	187,98	43798,50	16537,50	,158
	Erkek	155	204,31	31667,50		
SKGSÖÖ	Kadın	233	198,27	46198,00	17178,00	,415
	Erkek	155	188,83	29268,00		

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı alt boyutunda kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu, rakibe yönelik nefret alt boyutunda ve ölçeğin genel toplamında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre STÖÖ t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	T	P
Kadın	233	4,66	1,299	-3,394	,001*
Erkek	155	5,14	1,424		

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde, örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkeni t-Testi sonuçlarına göre, STÖÖ' de erkek katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre SKGSÖÖ Rakibe Yönelik Saygı ve Nefret Alt Boyutlarının Mann Whitney U-Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra O.	Sıra T.	U	P
R.Y.S.	Lise	157	184,26	28929,50	16526,50	,137
	Üniversite	231	201,46	46536,50		
R.Y.N.	Lise	157	192,25	30183,00	17780,00	,743
	Üniversite	231	196,03	45283,00		
SKGSÖÖ	Lise	157	180,49	28336,50	15933,50	,042
	Üniversite	231	204,02	47129,50		

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğrencilerin öğrenim düzeyi değişkenine göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutlarının her ikisinde de anlamlı bir farklılık olmadığı, ölçeğin genel toplamına bakıldığında ise üniversite öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre STÖÖ t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	T	P
Lise	157	4,77	1,392	-,976	,330
Üniversite	231	5,91	1,353		

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde, örnekleme oluşturan öğrencilerin öğrenim düzeyi değişkeni t-Testi sonuçlarına göre, STÖÖ’ de anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Tablo 6. Düzenli Olarak Spor Yapma/Yapmama Durumlarına Göre SKGSÖÖ Rakibe Yönelik Saygı ve Nefret Alt Boyutlarının Mann Whitney U-Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra O.	Sıra T.	U	P
R.Y.S.	Spor Yapan	257	203,37	52266,50	14553,50	,029*
	Spor Yapmayan	131	177,10	23199,50		
R.Y.N.	Spor Yapan	257	185,11	47574,50	14421,50	,020*
	Spor Yapmayan	131	212,91	27891,50		
SKGSÖÖ	Spor Yapan	257	198,79	51090,00	15730,00	,290
	Spor Yapmayan	131	186,08	243376,00		

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğrencilerin düzenli olarak spor yapma/yapmama durumlarına göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı alt boyutunda düzenli olarak spor yapan katılımcılar lehine, rakibe yönelik nefret alt boyutunda ise düzenli olarak spor yapmayan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin genel toplamına bakıldığında ise anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Düzenli Olarak Spor Yapma/Yapmama Durumlarına Göre STÖÖ t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	SS	T	P
Düzenli Olarak Spor Yapan	257	4,96	1,131	2,214	,027*
Düzenli Olarak Spor Yapmayan	131	5,64	1,445		

*p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde, örnekleme oluşturan öğrencilerin düzenli olarak spor yapma/yapmama durumlarına göre, STÖÖ t-Testi sonuçlarında düzenli olarak spor yapmayan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 8. SKGSÖÖ Rakibe Yönelik Saygı ve Nefret Alt Boyutları ile STÖÖ Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Amacıyla Yapılan Kendall ve Spearman Testleri

Kendall's Tau-b Korelasyon			
		R.Y.S.	R.Y.N.
STÖÖ	r	-,134**	,215**
	p	,000*	,000*
	N	388	388
Spearman's Rho Korelasyon			
		R.Y.S.	R.Y.N.
STÖÖ	r	-,186**	,293**
	p	,000*	,000*
	N	388	388

*p<0,01

Tablo 8'de, öğrencilerin SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutları ile STÖÖ arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Kendall's ve Spearman's testleri uygulanmıştır.

Kendall's sonuçlarına göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve STÖÖ arasında negatif yönde ($r=-,134$), düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. SKGSÖÖ rakibe yönelik nefret ve STÖÖ arasında ise pozitif yönde ($r=,215$), düşük seviyede anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($p<0,01$).

Spearman's sonuçlarına göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve STÖÖ arasında negatif yönde ($r=-,186$), düşük seviyede anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. SKGSÖÖ rakibe yönelik nefret ve STÖÖ arasında ise pozitif yönde ($r=,293$), düşük seviyede anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0,01$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor dünyasında şiddet ve saldırganlık giderek artan bir eğilimle ivmelenmektedir. Sporun en sadık tüketicisi durumunda olan taraftarlar, sporda şiddet ve saldırganlığın öznesi ve nesnesi konumundadır (Dere ve Düren, 2020). Alan yazın incelendiğinde, sporun mücadeleye dayanan saldırgan bir oyun olduğu ve şiddet unsurlarını içerisinde barındırdığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, spor oyunları esnasında sert temasların bir şiddet ögesi olarak sunulmamasının gerekliliğinden de bahsedilmektedir (Karagün ve Çağlayan, 2014). Dolayısıyla araştırmada taraftarlar açısından farklı görüşteki bireylere karşı saygı ve nefretin, takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri üzerinde cinsiyet, öğrenim durumu, aktif olarak spor yapma ve yapmama bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 2’de cinsiyet değişkenine göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutlarının Mann Whitney U-testi sonuçları incelendiğinde, kadın ve erkek taraftarlar arasında rakibe yönelik saygı alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Rakibe yönelik saygı alt boyutunun ortalamaları incelendiğinde, kadınların ortalamasının erkeklerin ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, kadınların karşıt görüşlü bireylere karşı daha saygılı olduğu, erkeklerin ise şiddet ve nefret gibi duyguları daha yoğun bir şekilde yaşadığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde, araştırmayı destekler nitelikte çalışmaların olduğu gözlenmiştir. Gülle ve ark. (2020) tarafından yapılmış olan çalışmada, cinsiyet değişkeni açısından SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunması, buna ek olarak kadınların saygı düzeyinin erkeklere göre yüksek olması araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırma sonuçlarında SKGSÖÖ rakibe yönelik nefret alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Nefret ve şiddet gibi kavramların birbirleri ile ilişkili olduğu kabul edilirse, Aytan ve ark. (2019) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyet değişkeni ile katılımcıların şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir farklılığın olmaması araştırma bulgularını desteklemektedir.

Tablo 3’te cinsiyet değişkenine göre, STÖÖ t-testi sonuçlarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bulgularda erkeklerin ortalama puanlarının kadınların ortalama puanlarından yüksek olduğu, erkek taraftarların takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Altınok ve ark. (2017) tarafından, spor taraftarlarının cinsiyetler arasında fark olup olmadığını belirlemek için kadın ve erkeklerin ortalama puanları karşılaştırıldığında, erkeklerin ortalama puanlarının kadınların ortalama puanlarından yüksek olması araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmayı destekleyen bir diğer çalışma, Polat ve ark. (2019) erkeklerin takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin kadınlara göre yüksek seviyede olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 4 ve 5’te öğrenim düzeyi değişkenine göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutları ve STÖÖ için yapılan istatistiksel analizlerde öğrenim düzeyinin sporda karşıt görüşe saygı ve öz denetim ve spor taraftarı özdeşleşme açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, eğitim düzeyinin sporda karşıt görüşe saygı ve sporda özdeşleşmeye bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak öğrenim düzeyi değişkenine göre, SKGSÖÖ toplam puanının üniversite öğrencileri lehine yüksek çıkması, olgunlaşma ile birlikte sporda karşıt görüşe saygı ve öz denetim düzeylerinin olumlu yönde geliştiği şeklinde açıklanabilir

Tablo 6’da öğrencilerin düzenli olarak spor yapıp yapmama durumlarına göre, SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutları Mann Whitney U-Testi sonuçları incelendiğinde, düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Bulguların rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutundaki ortalama sonuçlarında, düzenli olarak spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre rakibe yönelik saygı ortalamalarının daha yüksek olduğu, düzenli olarak spor yapmayan öğrencilerin ise spor yapan öğrencilere göre rakibe yönelik nefret ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, düzenli olarak spor yapan öğrencilerin fair-play duygusunun önemini ve spor kültürünün gerekliliğini kavradıkları, nefret ve saldırganlık içeren duyguları törpüledikleri şeklinde yorumlanabilir. Yönet ve ark. (2016) rekreatif etkinlik olarak spor yapan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin spor yapmayan öğrencilere göre daha düşük olduğunu belirlemişlerdir.

Tablo 7’de öğrencilerin düzenli olarak spor yapma ve yapmama durumlarına göre, STTÖ t-Testi sonuçları incelendiğinde, düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki taraftar özdeşleşme düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Düzenli olarak spor yapmayan öğrencilerin ortalamaları, spor yapan öğrencilerin ortalamalarına göre daha yüksek çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç ile düzenli olarak spor yapmanın takımla özdeşleşme açısından bireye bir katkı sağlamadığı aksine düzenli olarak spor yapmayan bireylerin tutmuş oldukları takımla özdeşleşme ve taraftarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularının aksine, Ekinci (2018) spor yapan bireylerin özdeşleşme düzeyleri ile sağlamayan bireyler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varmıştır.

Tablo 8’de öğrencilerin SKGSÖÖ rakibe yönelik saygı ve nefret alt boyutları ile STÖÖ arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Kendall’s ve Spearman’s test sonuçları incelendiğinde, rakibe yönelik saygı ve STÖÖ arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Özdeşleşme düzeyinin artmasının rakibe yönelik saygının azalmasına sebep olduğu söylenebilir. Bulgularda özdeşleşme ile rakibe yönelik nefret arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bir taraftar olarak takımlarına olan bağlılıklarının ve özdeşleşme düzeylerinin artmasının karşıt görüşlü bireylere karşı nefret, saldırganlık ve şiddet gibi yönelimlerinin de artmasına yol açtığı söylenebilir. Araştırma bulgularını destekleyen çalışmalara bakıldığında, Gülle ve ark. (2020) özdeşleşme ile karşıt görüşe saygı arasında ters bir orantının olduğunu, Özen ve ark.

(2013) medya yayınlarının, seyircilerin ve rakip sporcuların olumsuz tavırlarının taraftarlarda saldırganlığa neden olduğunu ve karşıt görüşlü taraftarlara karşıt nefretin artmasına yol açtığını tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak spor taraftarlarının özdeşleşme düzeyleri ile sporda karşıt görüşlü bireylere karşıt saygı ve nefret algıları arasında cinsiyet, öğrenim düzeyi, spor yapma ve yapmama durumları bakımından farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Spor taraftarlarının takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin yüksek olmasının karşıt görüşlü bireylere karşıt nefret ve şiddet davranışlarını arttırdığı, özdeşleşme düzeylerinin azalmasının ise karşıt görüşlü bireylere karşıt saygıyı arttırdığı belirlenmiştir.

ÖNERİLER

İleride yapılacak araştırmalarda bireysel ve takım sporları yapan bireyler için ayrı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Altınok, B., Ekinci, N.E., Çimen, K., Özdilek, Ç., Kaya, İ.** (2017). Lise öğrencilerinin taraftarı oldukları takım ile özdeşleşme düzeylerinin incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*,1(1), 59-68.
2. **Aycan, A., Polat, E., Uçan, Y.** (2009). Takım özdeşleşme düzeyi ile profesyonel futbol müsabakalarına seyirci olarak katılım kararını etkileyen değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,7(4), 169-174.
3. **Aytan, M., Soyol, M., Atilla, A.** (2019). Takım sporu ve bireysel spor yapan spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 20-29.
4. **Baumeister, R.F., Vohs, K.D.** (2007). Self-regulation, ego depletion, and motivation. *Social and Personality Psychology Compass*, 1, 1-14.
5. **Beşkat, M.** (2016). *Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
6. **Dere, G., Türen, U.** (2020). Sporda taraftar şiddeti ve saldırganlığı açıklayan kuramlara bütüncül bir bakış. *Yönetim ve Çalışma Dergisi*, 4(1), 113-136.
7. **Dilbaz, E., Karagün, E.** (2014). Müsabakalarda seyirci olmayı etkileyen faktörler ile takımla özdeşleşme düzeyi: Kocaeli üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *NWSA-Sport Sciences*, 9(2), 22-31.
8. **Ekinci, N.E.** (2018). Üniversite öğrencilerinin taraftarı oldukları takım ile özdeşleşme düzeylerinin incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*. 4(22), 4050-4054.
9. **Funk, D.C., James, J.** (2001). The psychological continuum model: A conceptual frame work for understanding an individual's psychological connection to sport. *Sport Management Review*,4 (2), 119-150.
10. **Gençay, S., Karaküçük S.** (2006). Üniversite öğrencilerinin spor taraftarlığıyla ilgili davranışları üzerine bir araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (4), 11-22.
11. **Gülle, M.** (2018). Sporda karşıt görüşe saygı ve öz denetim ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,10 (29), 262-279.
12. **Gülle, M., Aktaş, Ö., Büyüktaş, B.** (2020). Üniversite öğrencilerinin farklı değişkenler açısından takım özdeşleşme ve karşıt görüşe saygı düzeylerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*,3(2), 53-60.
13. **Karagün, E., Çağlayan, Ç.** (2014). Sporcuların şiddete maruz kalma durumları ile öfke düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 113 - 127.
14. **Karasar, N.** (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
15. **Karatopak, T.** (2019). *Spor yapan futbol taraftarlarının takımlarıyla özdeşleşme düzeyleriyle spor organizasyonları tüketimi arasındaki ilişki (Ordu ili örneği)*.Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
16. **Özen, H., Eygü, H., Kabakuş, A.K.** (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet ve Saldırganlık Algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 324-342.
17. **Özgül, O.** (2017). *Lise öğrencilerinde öz denetim ve anne-baba tutumu arasındaki ilişkinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi (Elazığ ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
18. **Peker, N.** (2012). Özdenetimin sporcuların performans ve kaygı düzeylerindeki rolü. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (21), 39-48.
19. **Polat, E., Yoka, K., Can, B., Yılmaz, K.** (2019). Taraftar özdeşleşme düzeyi, yaşam tatmini ve serbest zaman tatmini arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,13 (2), 116-127.
20. **Ridder, D. T. D.,Lensvelt-Mulders, G., Finkenauer, C., Stok, F. M., Baumeister, R. F.** (2012). Takingstock of self-control: a meta-analysis of how trait self-controlrelatesto a widerange of behaviors. *Personality and Social Psychology Review*,16(1), 76-99.
21. **Tabachnick, B.G.,Fidell, L.S.,Ullman, J.B.** (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston MA: Pearson Publishing.
22. **Wann, D.L.,Branscombe, N.R.** (1993). Sports fans: measuring degree of identification with their team. *International Journal of Sport Psychology*, 24 (1), 1-17.
23. **Wann, D.L.,Wiggins, M.S.** (1999). Preliminary investigation of theconfidence of sportspectators: Importanceof time, difficulty of the game, and team identification. *Perceptual and Motor Skills*, 89 (1), 305-310.
24. **Yönet, E., Çalık, F., Yaşartürk, F., Çimen, K.** (2016). Lise öğrencilerinin rekreatif

etkinliklere katılımları ile saldırganlık-şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*,4(1), 368-382.

25. **Yücel, A.S.** (2014) Sporda kriz yönetimi: 3 Temmuz örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*,40, 1-26.<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/382699>.

